

drs. Dennis de Vries AAG is consulting actuary bij Milliman. Dit artikel is geschreven op persoonlijke titel.

KWALITEIT VAN DE SOLVABILITEITS-INFORMATIE IN HET JAARVERSLAG – DRIE JAAR LATER

In een artikel in De Actuaris van maart 2010¹ zijn wij uitgebreid ingegaan op de kwaliteit van de solvabiliteitsinformatie in het jaarverslag van Nederlandse verzekeraars. Uit het destijds door ons uitgevoerde onderzoek kwam naar voren dat de transparantie en onderlinge vergelijkbaarheid van de gepubliceerde solvabiliteitscijfers in de jaarverslagen van 2008 nogal te wensen over laat. Een herijking van de solvabiliteitscijfers van de Nederlandse levensverzekeraars op basis van het jaarverslag en de openbare WFT-staten liet voor de meeste verzekeraars bovendien een sterk gewijzigd beeld zien. In het artikel riepen wij de verzekeraars en DNB dan ook op om in de toekomst de solvabiliteit op werkmaatschappij en (internationaal) holdingniveau uniform te verantwoorden en ten tweede om de verschillende nuances in solvabiliteitsratio's te onderkennen en te rapporteren.

Inmiddels zijn wij ruim drie jaar verder en hebben wij opnieuw een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de solvabiliteitsinformatie in het jaarverslag van de Nederlandse verzekeraars Achmea, AEGON, a.s.r., Delta Lloyd, ING en SNS Reaal. Voor deze studie hebben wij alleen gebruik gemaakt van jaarrekeningen, openbare verzekeringsstaten en andere openbare stukken. Nadrukkelijk wordt geen informatie gebruikt uit niet-openbare bronnen. Om met het onderzoek up-to-date te zijn, hebben wij voor de vergelijking de jaarverslagen van 2012 gebruikt. Helaas zijn, ten tijde van ons onderzoek, de openbare verzekeringsstaten over 2012 nog niet beschikbaar waardoor we ons moeten beperken tot hetgeen in het jaarverslag is vermeld. 'Entiteit eigen' – objectieve ratio's per verzekeringsentiteit hebben wij hierdoor in het nieuwe onderzoek (nog) niet kunnen vaststellen.

Conclusies

In ons onderzoek in 2010 bleek dat verzekeraars in hun jaarverslag solvabiliteitsratio's vermelden op IFRS- en/of WFT-grondslagen alsmede op verschillend aggregatieniveau (groep, bedrijfsonderdeel, branche). De IFRS-grondslagen zijn per verzekeraar verschillend, soms sterk verschillend. Derhalve waren/zijn deze cijfers onderling niet goed vergelijkbaar.

Een eerste inventarisatie van de gepubliceerde jaarverslagen van Achmea, AEGON, a.s.r., Delta Lloyd, ING en SNS Reaal over 2012 laat een sterke verbetering zien in de uniformiteit van de gepubliceerde solvabiliteitscijfers. Werd in 2008 alleen door AEGON en ING een solvabiliteit gerapporteerd op basis van de Insurance Group Directive (IGD); nu wordt deze door alle verzekeraars, met uitzondering van a.s.r. en SNS Reaal, expliciet in het jaarverslag opgenomen. De door a.s.r. gerapporteerde solvabiliteit wordt aangeduid als de DNB-solvabiliteit van a.s.r. Nederland NV. Wij veronderstellen dat deze solvabiliteit gelijk is aan de solvabiliteit conform IGD. SNS Reaal geeft in het jaarverslag aan dat de afname van de double leverage na de nationalisatie geen impact heeft op de solvabiliteitscijfers van de verzekeraar. Omdat de gerapporteerde

solvabiliteit van de totale verzekeringsactiviteiten tevens lager is dan de solvabiliteit van zowel de leven- als de schade entiteiten concluderen wij dat ook SNS Reaal de IGD solvabiliteit rapporteert.

Belangrijk onderdeel van het beschikbaar kapitaal voor de berekening van de solvabiliteitspositie van de verzekeraars is de marge in de toereikendheidstoets. In 2012 is een belangrijke wijziging door DNB doorgevoerd in de extrapolatiemethode van de rentetermijnstructuur die in de toereikendheidstoets dient te worden toegepast (UFR-methodiek). Uit het jaarverslag van a.s.r. en SNS Reaal blijkt dat de impact van deze wijziging materieel is voor de solvabiliteitspositie. Door de andere verzekeraars wordt geen inzicht gegeven in de impact op de solvabiliteitspositie van deze wijziging. Naar onze mening is er dus nog steeds ruimte voor verbetering om de nuances in de solvabiliteitsratio's te onderkennen en te rapporteren.

Insurance Group Directive

In ons vorig onderzoek werden twee correcties op de gepubliceerde WFT-solvabiliteitsratio's van de werkmaatschappijen doorgevoerd om tot een 'entiteit eigen' – objectieve ratio te komen. De eerste correctie was voor kapitaal dat door kapitaalsteun is verkregen. De tweede correctie betrof de zogenaamde 'double leverage'. Deze correctie wordt doorgevoerd indien blijkt dat het beschikbaar eigen vermogen op 'holding'-niveau lager is dan de geboekte waarde van alle deelnemingen tezamen. In dat geval heeft dat deel van het vermogen een dubbele bestemming. Vanzelfsprekend is de wijze van toerekening van negatief vermogen van holdings aan werkmaatschappijen, alsook het in de solvabiliteit betrekken van de kapitaalsteun altijd arbitrair. Het feit dat double leverage en kapitaalsteun mogelijk leidt tot druk op de individuele verzekeringsentiteiten om versneld extra dividend aan de holding uit te keren rechtvaardigde echter deze correcties.

In de Insurance Group Directive (IGD) die in de Nederlandse wetgeving is opgenomen in het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen WFT wordt rekening gehouden met de double leverage. Deze regelgeving heeft als doel dat de toezichthouder (DNB) zich een juist beeld kan vormen van de financiële soliditeit van de groep, waardoor er op kan worden toegezien dat de solvabiliteit van een groep niet te

1 – Kwaliteit van de solvabiliteitsinformatie in het jaarverslag van Nederlandse levensverzekeraars

gunstig wordt voorgesteld. Dit wordt bereikt door een aangepaste solvabiliteitsberekening voor de groep uit te voeren waarin voor double leverage wordt gecorrigeerd.

Alle in ons onderzoek meegenomen verzekeraars rapporteren in hun jaarverslag nu de IGD-solvabiliteitsratio. Hiermee lijken de verzekeraars de solvabiliteit op (internationaal) holdingniveau inderdaad uniform te verantwoorden in het jaarverslag. Opvallend is dat alleen door Achmea in het jaarverslag een aanvullende solvabiliteitsratio op basis van de financial conglomerates directive (FCD) wordt gerapporteerd. Wordt in de IGD-solvabiliteit alleen rekening gehouden met de solvabiliteit van de verzekeringsentiteiten binnen de groep, in de FCD worden ook de overige activiteiten van de onderneming meegenomen. De FCD-ratio van Achmea bedraagt eind 2012 207% en is daarmee vergelijkbaar met de IGD-ratio van 209%. Het is onduidelijk wat de (eventuele) effecten zijn bij de overige verzekeraars in het onderzoek indien wordt overgegaan op de FCD ratio.

Marge toereikendheidstoets

Bij het vaststellen van de solvabiliteitsratio is het voor de verzekeraars toegestaan om, na toestemming van DNB, de marge in de toereikendheidstoets na prudentiële filters mee te nemen in het beschikbaar kapitaal. Uit de jaarverslagen blijkt dat in ieder geval Achmea, Delta Lloyd, SNS Reaal en a.s.r. van deze mogelijkheid gebruik maken. Bij ING en AEGON is dit niet direct duidelijk in het jaarverslag. De uitkomst van de toereikendheidstoets beïnvloedt daarmee direct de hoogte van de solvabiliteitsmarge. Het is dan ook niet verwonderlijk dat DNB om deze reden het beoordelen van de juistheid van het vaststellen van de marktwaarde voorziening als één van de thema's voor het toezicht van 2013 heeft benoemd. Te lage technische voorzieningen op marktwaarde leiden tot een overschatting van de financiële positie van de verzekeraar.

Bij het vergelijken van de solvabiliteitspositie is het daarmee van belang dat ook de 2e ordegrondslagen die gehanteerd zijn in de toereikendheidstoets worden vergeleken. Door zowel Achmea, Delta Lloyd, SNS Reaal als a.s.r. wordt in de toereikendheidstoets gebruik gemaakt van de ECB-AAA curve. Vanaf 30 juni 2012 is de door de verzekeraars te hanteren rentetermijnstructuur in de toereikendheidstoets door DNB aangepast. De aanpassing per 30 juni 2012 veronderstelt dat de éénjarige forward rentes vanaf looptijdpunt 20 jaar in 40 jaren convergeren naar een zogenaamde Ultimate Forward Rate (UFR) van 4,2%.

Als rechtvaardiging voor het aanpassen van de te hanteren curve geeft DNB in een Q&A op haar website aan dat door aanpassing van de extrapolatiemethode van de rentetermijnstructuur een meer stabiele rente voor lange looptijden ontstaat, waardoor de solvabiliteitspositie van de verzekeraars minder fluctueert als gevolg van ontwikkelingen in het lange eind van de curve.

Pensioenfondsen moeten sinds 30 september 2012 ook de UFR methodiek in hun rapportage aan DNB toepassen. Opvallend is dat in een artikel in het Financieele Dagblad van 6 mei 2013 wordt gemeld dat het juist de pensioenfondsen van Delta Lloyd, de zorgverzekeraars, ING en SNS Reaal alsmede van het pensioenfonds van DNB zelf zijn die voor de interne sturing gebruik blijven maken van de oude rentetermijnstructuur. Pensioenfonds ING stelt op zijn website dat de dekkingsgraad op basis van de marktwaarde een beter beeld geeft van de werkelijke stand en ontwikkeling van de financiële positie van het fonds dan de dekkingsgraad op basis van de UFR. Ook Joanne Kellermann, directeur van DNB, heeft eerder aangegeven in

het Financieele Dagblad dat pensioenfondsen die de UFR niet gebruiken het goede voorbeeld geven.

Dat de aanpassing van de rentetermijnstructuur de nodige impact heeft gehad bij de verzekeraars blijkt uit het jaarverslag van a.s.r. en SNS Reaal. Als enige maatschappijen rapporteren zij de impact van de toepassing van de UFR. Indien de UFR niet wordt toegepast daalt de solvabiliteitsratio van a.s.r. van 293% naar 231%. SNS Reaal rapporteert een daling van 20% solvabiliteit. Uiteraard zijn deze impacts niet één op één te vertalen naar de solvabiliteitspositie van andere verzekeraars, maar de impact zal voor alle verzekeraars waarschijnlijk materieel zijn.

De opmerking in het jaarverslag van Delta Lloyd Groep dat de IGD solvabiliteitsratio in 2012 stabiel is gebleven ten opzichte van ultimo 2011, behoeft dan ook op zijn minst enige toelichting. Een aanvullende IGD solvabiliteitsratio exclusief de toepassing van de UFR was zeker van toegevoegde waarde geweest.

Tabel 1 IGD solvabiliteitsratio

	Achmea	AEGON	a.s.r.	Delta Lloyd	ING	SNS Reaal
2011	208%	195%	230%	174%	225%	203%*
2012	209%	228%	293%	177%	245%	176%
2012 (excl UFR)			231%			156%

* DNB solvabiliteit

IAS19 revised

Vanaf 1 januari 2013 is de IFRS standaard IAS19 Employee Benefits gewijzigd. Vanaf deze datum is het niet langer toegestaan om gebruik te maken van de zogenaamde 'corridor-methode' voor uitgestelde verwerking van winsten en verliezen. Vanaf deze datum dienen de winsten en verliezen direct in het eigen vermogen verwerkt te worden. Deze aanpassing zal er voor zorgen dat de hoogte van het beschikbaar eigen vermogen volatieler gaat worden.

Opvallend is dat a.s.r. aangeeft dat, hoewel het eigen vermogen door de wijziging van IAS19 revised zal dalen, dit geen effect heeft op de DNB-solvabiliteit. Als volledig onder IGD was gerapporteerd dan zou dat naar onze verwachting wel een effect moeten hebben gehad. AEGON geeft aan dat de wijziging een negatief effect heeft op de IGD-solvabiliteit van 15 procent punt. Voor Delta Lloyd is de impact op het eigen vermogen eind 2012 geschat op 0, waardoor de wijziging geen impact heeft op de IGD-solvabiliteit. Bij SNS Reaal tenslotte is de impact op het eigen vermogen -89 miljoen. Dit is een daling van de solvabiliteit met 6%.

Tabel 2 impact op IGD van IAS19 revised in procent punten

	Achmea	AEGON	a.s.r.	Delta Lloyd	ING	SNS Reaal
2012	NB	-15%	0%	0%	NB	-6%

Toekomstige verbeteringen

Hoewel alle verzekeraars in het onderzoek in hun jaarverslag nu een uniforme solvabiliteit rapporteren is er naar onze mening nog steeds ruimte voor verbetering in de rapportage. Om de nuances in de solvabiliteitsratio's te onderkennen en te rapporteren is een movement analyse van zowel het beschikbaar eigen vermogen als het benodigd eigen vermogen een zeer goede aanvulling. ◀◀